

Kort Udsigt

over

det kongelige norske Videnskabs-Selskabs Historie

fra dets Oprindelse til udgangen af 1844

ved

C. N. S c h w a c h,
Selskabets Sekretair.

deres Værker leve og skulle leve; og Efterlægten skal ligesom vi med Verbødighed nævne Navnene Gunnerus, Schøning og Suhm.

Den Første var Biskop i Throndhjem 1758-1773; men flere af hans Arbejder i de Samlinger, der snart ville blive nærmere omtalte, bevise at han ogsaa var en flittig og kyndig Dyrker af Naturhistorien; og nogle af de Naturalier, som nu opbevares i Selskabets Samlinger, ere oprindeligiis samlede af ham.

Den Anden var fra 1751-1765 Rector ved Throndhjems lærde Skole. Med sine øvrige Kundskaber forbandt han især en dyb Indsigt i Norges Historie og Archæologie. Han kaldedes herfra til et Professorat i Sorøe, og døde som Geheimearchivarius i Kjøbenhavn 1780, efterat have indsat sit Barn, det norske Videnskabselskab, til Arving af sin Bogsamling. En større Arv efterlod han Verden i sine Skrifter; og det gamle Tempel, som var Vidne til den throndhjemiske Fortids svundne Glands, var ogsaa Vidne til en Deel af hans Glid.

Suhm blev allerede 1748 i en Alder af 20 Aar Assessor i Hofretten i Kjøbenhavn; men Historien var ogsaa hans Yndlingsstudium; og han frasagde sig snart hiint Embede for i Privatlivet at offre Saga sin udeelte Hylдинг. I det samme Tidsrum, da Schøning var Rector i Throndhjem, opholdt ogsaa Suhm sig der. Gaarden Grilstad, en halv Miil norden for Byen, var hans Sommerbolig; og i dens Have staae eller stode for faa Aar siden nogle Frugttræer, som han har plantet. Da Schøning forlod Throndhjem, drog ogsaa Suhm tilbage til sit Fødeland Danmark, hvor han døde 1798. Hans historiske Skrifter ville aldrig dee.

Disse tre Mænd var det, som i 1760 stiftede en videnskabelig Forening, hvori de efterhaanden optog flere dannede Mænd saavel udenfor som i Byen, og blandt disse Præsterne Hans Strøm og Erik Schytte, Lægen Henrik Tonning og Dverbrandmester Berlin. Denne Forening havde i de sex første Aar ingen bestemt Forsatning; men dens videnskabelige Tendents viser sig af de i Aarene 1761, 1763 og 1765 under Titel af „det throndhjemiske Selskabs Samlinger“

udkomne, med Kobbere udstyrede, tre Octavbind, der bleve oversatte paa Tydsk og fordeeltigt bedømte i udenlandske Journaler. Da disse Bind forlængst ere forsvundne af Boghandelen og kun eies af Faa, meddeles her en Fortegnelse over deres Indhold.

Om Sjælens Udødelighed, af Gunnerus.

Betragtninger over Præd. III. 19 og ff., af Samme.

Om det nærværende Seculi Smag i Henseende til Videnskaberne, af Suhm.

Om Naar og om Kornmagasiner, af Schöning.

Om Havhesten, af Gunnerus.

Anmærkninger til den „algemeine Welt-Historie“, af Suhm.

Om lomartede Fugle af Gunnerus.

Anmærkninger om Mineralier især i Nordland og Finmarken, af Samme.

Miscellan-Observationer (naturhistoriske, meteorologiske og statistiske), af Schytte.

Betragtninger over de i 1ste Mosebog Cap. 36 opregnede Edomitiske Kongers og Fyrsters Regjeringstid og Følge, af Gunnerus.

Beretning om den Venetianske Edelmands, Petri Dvirini Skibbrud og Ankomst til Den Rost i Aaret 1432, af Schöning.

Om Haae-Galen, Sleep-Marten, Nisen, Havtatten og Søeværten Gorgonia resedæformis, af Gunnerus.

Om Vandhønen, af Cornel. Müller.

Om Fiskefympen, af Tonning.

Anmærkninger og Erindringer ved det nysudkomne Kort over Norge, af Schöning.

Meteorologiske Jagttagelser paa Søndmøer i Aarene 1761-1763, af Hans Strøm.

Vignende Observationer i Throndhjem for 1762 og 1763, af Berlin.

Om Gorgonia flabelliformis; om Vettensyrer, Ormestene og andre udenlandske Frugter, der stundom findes ved Stranden i Norge; om Brygden; om Berglaxen; om Søemuslen; om Søpungen; om Lys-Joen; om Kryk-tjen; om Hav-Hynberen; om Langviren og Martens-Lumben; om Top-skarven og Jerven, af Gunnerus.

Om Meldals eller Loffens Kobberværks Opfindelse og første Fremgang, af Schöning.

Om nærværende Seculi Character i Henseende til Kunster, Manufacturer og Handel, af Suhm.

Beskrivelse over norske Insecter, over Strandsneppen og Fissen, Byrkelange, af Strom.

Anvisning til Tonometrie eller Udregning af den ligesvævende Temperatur, samt om Monorchordet, af Berlin.

Efterretning om nogle Naturalier, af Ole Vie.

Henimod Enden af Aaret 1766 blev der gjort Udkast til Selskabets første Statuter. Disse bleve d. 17de Juli 1767 confimerede af Kong Christian den 7de; Selskabet fik derved sit nærværende Navn, Ret til med Præmier at hædre saavel Afhandlinger over udsatte Priis-spørgsmaal, som landoeconomiske Foretagender, til at føre sit eget Segl, til at optage inden- og udenlandske Medlemmer, og vælge sine Embedsmænd, samt Udgang til at udbede sig en høi Patron eller Præsæs. I denne Egenkab tog Kongens Halbroder, Arveprinds Frederik, fra 1772-1805, og fra 1805-1814 Dennes Søn, Danmarks nuværende Konge, sig med megen Velvillie af Selskabets Tarv, medens dets umiddelbare Bestyrelse, der kun i enkelte Tilfælde behøvede Sanction af Præsæs, var overdraget en paa Livstid valgt Vicepræsæs med Bistand af en Secretair, en Bibliothekar og en Casferer.

Paa Kongens Fødselsdag d. 29de Januar 1769 indviedes Selskabet ved en Solennitet, hvorunder Taler holdtes af Biskop Gunnerus og af Secretairen, Borgermester Bredal.

Selskabets Formaal angives i § 6 af de ovennævnte Statuter saaledes:

„Selskabet udelukker ikke nogen grundig, nyttig eller smuk Videnskab; dog optager det ikke Oversættelser af trykte Skrifter i sine Forhandlinger. Dets Diemærke gaar fornemmelig ud paa Opdagelser i Videnskaberne, synderlig i Landets Geographie, borgerlige, kirkelige og lærde Historie, Mathematik, Physik, Lægekunst, Naturhistorie, Deconomie og Cameralvidenskaberne; og bør man især see paa det, som kan være Fædrenelandet til Nytte, hvorfor ogsaa det, som kan tjene til at befordre Agerdyrkningen, Fiskerierne o. s. v., med Flid bør drives.“

Herved fik Selskabet en dobbelt Tendents, der neppe har ligget i Stifternes, idetmindste ikke i Dioskurernes Schønings og Suhms Plan. Denne synes, saavel efter Selskabets Navn som efter Indholdet af de 3 første Bind, at have været, at give Norges videnskabelig dannede Mænd et Foreningspunct, hvori deres Arbejder kunde samle sig og undergaae en veiledende Critik, og hvorfra derefter en moden, og fra det danske Fællesskab emanciperet norsk Litteratur kunde udgaae.

Men enten have Stifterne ikke vovet at haabe Confirmation paa eller nogen Begunstigelse for en blot videnskabelig Indretning, der kunde berove den danske Litteratur de norske Forfatteres Bidrag og give Norge en Art af litterair Selvstændighed; eller ogsaa have de troet, at man paa en Tid, da Norge endnu ingen Landhuusholdningselskaber havde, og da flere landoeconomiske Syssler vel trængte til Opmuntring, med en videnskabelig Stiftelses theoretiske Bestræbelser burde forene et Landhuusholdningselskabs Omsorg for det Praktiske. Vist er det, at Selskabet, lige fra dets Stiftelse ved Statuterne af 1767, har havt og virket i ligesom det fremdeles har og virker i den dobbelte Egenkab af et Videnskabs- og et Landhuusholdningselskab.

Hvorvidt denne dobbelte Virksomhed er passende nu, er et Spørgsmaal, som jeg her ikke skal indlade mig paa. Derimod skal jeg tillade mig med nogle Ord at møde den Bebreidelse, som er gjort Selskabet for Uvirkomhed. Den unge Forfatter af et lidet Skrift, som for et Decennium siden vakte nogen Bevægelse i Norges lille boglige Verden, og fandt mange Modstandere men ogsaa nogle Forsvarere, da flere af de deri fremsatte bitre Yttringer ikke vare ganske ugrundede, sammenlignede Selskabet med „en Koe, som ei endnu har malket“. Denne haanende Dmtale, der blot kunde være en Frugt af barnlig Uvidenhed eller drengagtig Raadhed, fortjener Selskabet ikke. Om man end ikke vil tage det Hensyn, Billighed fordrer, til at Selskabets fleste Medlemmer ere Mænd, som vel i Ungdommen have nydt en videnskabelig Dannelselse, men hvis Tid i Manddomsalderen har været optaget af Forretninger, som ere lidet homogene med Videnskabelighed og som derhos i Forbindelse med andre nødvendige Om-

forger aflede Sindet fra videnskabelige Sysler*); om man end ikke vil erindre de mange Omstændigheder, der i vort Fædreland hemme videnskabelig Virksomhed, tør jeg dog haabe, at de Efterretninger, som jeg forhen efterhaanden og stykkeviis har meddeelt i Skillingsmagasinet, Morgenbladet og Nordlyset, og som jeg nu har samlet og fuldstændiggjort, for her at meddele dem undereet, ville være tilstrækkelige til at afvise hiin umodne Bebreidelse. Selskabets Symbol er Granen, der vil kappes med Lauren. Maaſte er denne Sydens kjælnæ Bært, der ſjænker Blade til Skjaldens og Heltens Krands, ſjonnere; men ſaavel Granen ſom Lauren ſtræber mod Himlen, mod Lyſet, den evige Kilde til alt Liv. Deri vil hiin kappes med denne. Lad da Granen beſtedent vore paa ſit Fjeld! Den vil dog modigt trodſe de ſtormende Vinde.

Da Arveprinds Frederik var bleven Selskabets Præsæs, tilſagde og ydede han det en aarlig Gave af 300 Rigsd., hvoraf den ene Halvdeel ſkulde anvendes til Belønning for theoretiske Afhandlinger, den anden til Præmier for Agerdyrkning, Skovopælfning, Fiſkerie, Koydyrs Udryddelse,

*) Skjøndt det neppe vil behage en ſtor Deel af mine Landsmænd, hvis de læſe diſſe Blade, være det dog her ſagt: at videnskabelig Dannelſe og egentlig Intelligents hos os endnu fornemmelig maa ſøges hos Embedsmændene.

Men naar Præſten gjennem Narrækker for en ſtor Deel maa bevæge ſig i Ritualets eensformige Kredſ, og derhos være Fattigforſtander og meget Andet, ligesom han ofte, for at leve, er nød til at være Gaardbruger eller Fiſter ex professo; naar Juristen Nar ud og Nar ind er ſyſſelfat med at ſlutte Skifter, holde Auctioner og behandle private eller offentlige Retsſager, der ſaare ſjelden frembyde en intereſſant Retsqvaſtion, og fordetmeste blot angaae Gjeld eller almindelige og i pſycologiſk Henseende ingenlunde mærkelige Forbrydelſer; naar Lægens Dag, ja ſtundom hans Nat optages af anſtrængende, ofte modbydelige Sygebeſøg og Reiſer; naar mange andre Embedsmænd kun ere til for den nødvendige Forretning at indkræve, udtælle og føre Regning over Statens Indkomſter; naar mange Militaire, henkaſtede i landlig Genſomhed uden videnskabelige Omgivelſer og Anſporelſer, uden Gvner til at ſkaffe ſig Bogforraad, forruſte i Orkeſløſhed eller kaſte ſig paa de veent praktiſke Sysler; da er det ei at undre over, at der ſkrives ſaa Lidet for Præſſen i vort Land. Hertil kommer, at deels og iſær det læſende Publikumſ Lidenhed i Norge, deels den Forſyning Danmark leverer, deels vel ogsaa Indolents hos vore ſaa Boghandlere eller rettere ſagt Boghøkere bewirke, at mangt et Skrift, der kunde ſiſte Nytte eller Fornøielſe, henligger utrykt i Forfatterens Pult.

Kunstflid og Industrie. Til Belønning for saadanne Foretagender opsendte Prindsen desuden Tid efter anden Sølv-Medaille med Kongens Billede paa den ene Side, paa den anden en Krands, hvori: *Minde for Vindskibelighed, givet af Kongens Broder den 29de Januar*. Disse Medaille, der uddelees ved Selskabets Festsmede paa Kongens Fødselsdag, kunde, under særdeles Omstændigheder, og efter Prindsens specielle Approbation uddeles og bæres som Decorationer.

Dannebrogsordenen var dengang ikke deelt i mange Classer, fremmede Ordener saaes sjelden paa Nordmænds Kjoler, og en saadan Decoration medførte en virkelig Ære, især da den sjelden tildelees. Kun to Mænd have baaret den, nemlig Ingebrigt Sivertsen Drivstuen paa Dovre og Lars Forsæt, Kirkesanger i Klæbo, medens der i Tidrummet fra 1773 til 1806 uddelees ikke mindre end 113 Medaille og 7350 Rd. som Præmier for practiske Foretagender.

Fra 1774-1805 udsatte Selskabet aarlig Priisopgaver, og Tid efter anden indkom adskillige Afhandlinger. Men deels vare disse af Selskabets indenlandske Medlemmer, som Statuternes § 13 — for at bortfjerne alt Skin af Partisthed — havde udelukket fra Præmieconcurrence; og Afhandlingerne optoges, forsaavidt de fandtes fyldestgjørende, i Selskabets Skrifter. Deels fandtes de mindre fyldestgjørende, og bleve da henlagte til Afhentelse af Forfatterne, hvis medsendte Navneseddel i dette Tilfælde blev uaabnet. Dog blev i Aaret 1777 en Mineralogie for Norge af Professor, senere Dverberghauptmand Brünnich, belønnet med 50 Rd., 1781 en Besvarelse af det udsatte Priisopgømsmaal om Faarekinds bedste Beredning til Peltsværk af en Handskemager Holm i Throndhjem med 30 Rd. og 1805 en Afhandling af Rynning, nu Sognepræst til Snaasen, om Tangbrændingen og Fiskerierne med 200 Rd.

Smidlertid udkom af Selskabets Skrifter 1768 og 1774 to Octavbind med Kobber. Disse slutte sig under Navn af 4de og 5te Bind som en Fortsættelse til de ovenfor nævnte tre; og det 4de Bind blev ligeledes oversat paa Tydsk.

Det Egl. norske Vidssk. Skr. i det 19de Aarh. 4de B. 1ste S.

4de Bind indeholder (foruden de fornævnte Taler af Gunnerus og Bredal):

- Om en af Modersliv udtagen Hareunge, af Gunnerus;
 Videre Oplysning om Brygden, af Samme;
 Om nogle norske Coraller; om adskillige Søesvampe; om nogle norske Planter; om Grundvedden og Laxestorjen; om Soemusens Anatomie; om Stourvagnen, de Gamles Orca, af Samme;
 Om det 18de Seculi Caracteer, af Suhm;
 Anmærkninger til den 5te Tome af den almindelige Verdenshistorie, af Samme;
 Om Videnskabers og Indsigters Erhvervelse, Misbrug og rette Brug, af Bredal;
 Om Fornoielse og Fornoielighed, et anonymt Digt;
 Beskrivelse over norske Insecter, af Strom;
 Om throndhjemste Haveplanter, af Peter Dan. Baade;
 Om Graafalken, Slagørnen og nogle Korstroid, af Jacob v. der Lippe Parelius;
 Meteorologiske Observationer i Throndhjem 1765 og 1766, af Berlin.

5te Bind indeholder:

- Om Dydens bevægende Kraft, en Tale af Gunnerus;
 Lovtale over Biskop Gunnerus, af Schoning;
 Om Melkens Benyttelse i Norge, af Gunnerus;
 Beskrivelse over en norsk Sneype og et Bladdyr, Amphitrite, af Ascanius;
 Om den nye Koppepodnings-Maade, af Lars Mantin;
 Om Saltgruberne i Siebenbürgen, af Morten Brünnich;
 Anmærkninger til den almindelige Verdenshistorie, af Suhm;
 Om Planternes Sygdomme, af Joh. Christ. Fabricius;
 Forsøg til Agerdyrkningens Forbedring i Guldbrandsdalen, af Ole Jrgens;
 Om et Par rare Fugle, af Strom;
 Meteorologiske Observationer i Throndhjem 1768 og 1769, af Berlin.

Efter en Pause af 10 Aar udkom under Titel af "ny Samling af Selskabets Skrifter", 1784 og 88, 2 tykke Dvartbind med mange Kobber. Aarsagen til denne tjaarige Pause var, hvad Fortalen til den nye Samlings 1ste Bind anfører og Selskabets Protocoller stadfæste, ikke Mangel paa Materialier. Men deels Mangel paa tilstrækkeligt Fond, deels den dengang saa store Afstand mellem Throndhjem og Kjøbenhavn, hvor Skrifterne maatte trykkes og Kobberne stikkes, da man her i Byen ikke

havde noget tilstrækkeligt Bogtrykkerie og aldeles ingen Kobberstikker, deels endelig de kjøbenhavnske Bogtrykkere og Kobberstikkere Seendragtighed og de flere med dem opkomne Ventilationer foranledigede denne lange Pause, hvorunder adskillige til Selskabet indsendte og til Dptagelse i dets Samlinger bestemte Skrifter reclameredes af Forfatterne, som bleve utaalmelige over den langsomme Dffentliggjørelse og valgte selv at udgive deres Arbeider.

Atter sked et Decennium hen inden Selskabet i Aaret 1798 under Titel af „nyeste Samlinger“ udgav et Octavbind af sine Skrifter. Men ogsaa denne Pause var Tilfældets Skyld. Manuscriptet til dette Bind var allerede 1793 nedsendt til Kjøbenhavn, og Bindet var just færdigt fra Pressen, da Ildbranden 1795, fortærede ikke alene hele Dplaget tilligemed Resten af Dplaget af de nyseævnte 2 Dvartbind, men ogsaa en stor Deel af Manuscriptet, som da fra Forfatterne maatte erholdes paany, hvorefter Trykningen maatte begynde forfra.

De 2 Dvartbind indeholde:

- Critiske Tanker om Kraken, Søormen og flere Havdyr, af Gunnerus;
- Om Fyrre- og Gran-Skovene i Norge, af Melchior Falch;
- Om de gangbareste Misbrug ved den norske Skovhuusholdning, af Niels Collin;
- Om den bedste Maade at gjøre Malt, af Hammer;
- Anmærkninger til Dplysning om Spedalskhed, af Strom;
- Om Sild- eller Rød-Nat, af Samme;
- Forsøg angaaende det norske Folks Sundhed, af Dr. H. Møller;
- Om Horner og figureret Soly i en af Kongsberg-Gruberne, af J. Hjort;
- Efterretning om det af Grønlanderne saakaldte Angiat, af H. C. Glahn;
- Om Grønlandernes Skikke ved Hvalfiskerie, af Samme;
- Prover paa Levninger af det gamle norske Sprog i Hardanger-Dialecten, af M. Schnabel;
- Meteorologiske Observationer i Thronhjelm for 1770 og 1771, af Berlin;
- Egnede Jagttagelser paa Søndmør 1767 og 1768, af Strom;
- Forslag til en Tærskemaskine, af Samme;
- Forslag til en Rydningsmaskine, af D. C. Fester;

- Om nogle norske Stæders geographiske Beliggenhed, af P. Wargentiu;
- Om Søndmeers aarlige Behov af Træmaterialier, af Melchior Falck;
- Om den grønlandske Hund, af Glahn;
- Om Grønlandernes Tællemaade, af Samme;
- Om en almindeligere og kortere Maade til at prøve Fornuftslutninger, af Fr. Chr. Holberg Arenz;
- Kort Beskrivelse over Romsdalen, af en Unævnt;
- Om gode Handlingers Værd og Nytte for Staten, en Tale af Chr. Fr. Hagerup;
- Om Indretning af Mudderpram til smaae Floders og Canalers Drensning, af Adolph Modeer;
- Om Middagslinien og Jordens Figur, af Fester;
- Om en mineralsk Kilde paa Findaas Præstegaard, af Peder Harboe Herzhberg;
- Om Steenkobben og Haakjerringen, af H. Rosted;
- Mathematisk og physisk Betænkninger over Nordlyset, af Fester;
- Om den korteste Maade at opløse Equationer der indeholde mange ubekjendte Storrelser, af Arenz;
- Om de væsentlige Formaal for en duelig Malers Opmærksomhed, af Fester;
- Undersøgelse om hvorvidt man i Kostaler bør berøre Heltens Feil, af L. Smith;
- Om Haamæren, og Haastorjen, om nogle Søeværter, om det norske Mineral Hakmette, om *Motacilla scolopacina*, om Lemenden, om nogle Larvers Forvandling, om Torstefiskerie med Garn, af Strom;
- Om Maaden i korteste Tid at hæve den størstmulige Mængde Vand i Veiret, af Fester;
- Forsøg til en ny Forklaring af et Sted i Horatses *ars poetica*, af W. H. F. Abrahamson;
- Om Jordluftens Blanding med fremmede Materier, af Fester;
- Om den for Naturforskeren nødvendige Forsigtighed ved Experimentier, af Samme;
- Bemærkninger over Kjørvel, af P. J. Bergius;
- Om salte Bænde og Jordarter paa Eger, af Strom;
- Om uendelige Storrelser i forskjellige Ordener, af Fester;
- Om verticale Bingers bedste Anbringelsesmaade paa Veirmøller, af Samme;
- Fortsatte Bemærkninger ved den almindelige Verdenshistorie, af Suhm.

Det i 1798 udkomne Bind indeholder (foruden Hammers Testamente):

Om den mathematisk Malerkunst's stærpende Indflydelse paa Sjæleevnerne, af Niels Marville;

Udtog af 10 Aars meteorologiske Jagttagelser paa Eger, af Strom;

Om Biskop Jens Nielsen i Dpsloe og hans Tegnebog, af R. Nyerup;

Om norsk Rhabarber som Farvemiddel, af Niels Tychsen;

Forsøg med Syren i Rhabarber, af Samme;

Forsøg til at bestemme Reenheden af Potaste, af Samme;

Beskrivelse over motacilla acredula;

Betragtninger over Lufttemperaturen, af Fester;

Betragtning over Maanens Bekvemhed for levende Skabninger, af Samme;

Geologiske Betragtninger af Helgen;

Om Menneskeslægten's Fremgang, en Tale af Schönheider;

Om Planternes Liv, af Samme;

Gudsord som Kilden til Lyksalighed, en Tale af Samme;

Overflag over Mængden af Cometmaterie som Næring for Solen, af Fester;

Beskrivelse over den knudrede Flodstildpadde, af J. Rathke;

To Taler af Schönheider;

Om Thronbhjems Oprindelse, et Program, af en Unævnt.

I Aaret 1800 lod Selskabet til Uddeling blandt Almuen trykke en Afhandling om den islandske Mos.

I de første Aaringer talte Selskabet kun 37 Medlemmer, blandt hvilke den udødelige Naturforsker Linnée.

I 1765 var Medlemmernes Antal steget til 156, blandt hvilke de bekjendte udenlandske Lærde Bonnet, Thre, Michaelis og Flere.

I 1784 var Antallet — uberegnet de imidlertid afdøde Medlemmers — 183, hvoriblandt mange Udlændinger af høi Rang i Videnskabelighedens Rige; i 1798 var Medlemmernes Antal 200, hvoraf 22 udenfor Norge og Danmark.

Ved Optagelse af udenlandske Medlemmer vare mange interessante Forbindelser stiftede med fremmede Landes Videnskabsmænd; og disse berigede jævnligen Selskabets Bogsamling. En saadan omtales i Selskabets

Forhandlingsprotocoller allerede 1770; og et i Thronhjem da trykt Catalog derover viser, at den bestod af 600 Bind. I 1779 indeholdt den henved 1200 Bind. Ved Schonings Død fik den en betydelig Tilvæxt ved hans og hans Lærer Rector Das's Selskabet testamenterede Bibliothek af 12,000 Bind.

I 1804 foregedes Samlingen, som desuden aarligen vorede ved Gaver og Indkjøb, med Justitsraad Hammers Selskabet testamenterede Bøger; og da Selskabet 1808 lod trykke et af Prot. Myerup forfattet Catalog, indeholdt Samlingen henved 15,000 Bind, omtrent 1650 Haandskrifter og 400 Pergamentsbreve eller andre gamle Documenter.

I Aaret 1774 grundedes ved Indkjøb paa Auctionen efter Selskabets Aaret forhen afdøde Vicepræsæs, Biskop Gunnerus, dets Naturaliesamling, som forhen kun havde indeholdt faa, af Forskjellige Hjenkede, Stykker.

Den vorte efterhaanden deels ved Gaver, og deriblandt især ved betydelige Sendelser fra Generalmajor Anker, forhen Gouverneur over Danmarks Besiddelser i Ostindien, deels ved Kjøb, især da Selskabet i 1805 kjøbte dets daværende Bibliothekars, Berghauptmand Helgens, Mineraliesamling for 600 Rd.

Samlingen af physiske, astronomiske og mathematiske Instrumenter grundlagdes 1788 ved Kjøb paa Auctionen efter den forhænnævnte Berlin, og foregedes efterhaanden.

Antiquitetsamlingen grundedes allerede 1776 ved Gaver; men denne saavelsom Samlingen af Pergamentsbreve har ikke naaet noget betydeligt Omfang, da Oldsager og gamle Documenter i Fortiden for Storstedelen nedsendtes til Danmark; i de senere Aar ere de fortrinligviis afgivne til det norske Universitet eller til det Bergenske Museum, hvis Stifteres og Bestyreres fortjenstlige Virksomhed med Agtelse bør nævnes.

Omtrent paa samme Tid gjordes ved Gaver fra Forskjellige Begyndelsen til en Mynt- og Medaillesamling. Denne er først i de sidste Aar bleven af nogen Betydenhed, da Selskabet har afkjøbt nærværende Secretair en Samling af Mynter fra den nyere Histories Tid og nu nys det norske Universitet en Suite af antike romerske Mynter.

Indtil 1798 havde Selskabets Indtægter blot bestaaet i det fornævnte aarlige Tilskud af Arveprindsen og i enkelte, stundom anseelige Gaver af Personer baade udenfor og i Selskabet. Blandt disse bør nævnes Enkefrue, Kammerherrinde Scholler, om hvis Rigdom Byens største Baaningshuus endnu er et Mindesmærke, Grosfererne Meinche og Bahnsen, Provsterne Hauris og Angell, Grev Rosenkrone og Skibsfører Peter Dahl. Denne Mand, der ogsaa havde begrundet en Friskole i Gromstad, testamenterede i 1789 Selskabet 500 Rd.

Bed saadanne Bidrag kunde de fornævnte Summer som Belønninger anvendes og Udgifterne ved Trykningen af Selskabets Skrifter og flere Cataloger samt de fornævnte Indkjøb afholdes, medens de Forøringer, som deels Selskabets Medlemmer, deels Personer udenfor samme, efterhaanden gjorde af Bøger, Naturalier, Oldsager og Mynter bidroge til Samlingerens jævne Tilvæxt.

I 1798 blev Selskabet indsat til Universal-Arving af Secretair Paulsen, Amtsforvalter i Kjøbenhavns Amt. Ved dette Legat erholdt Selskabet 1000 Speciesdalere og 5000 Rd. D. G. og dets nuværende Fond, hvis Renter tildeels ere blevne anvendte til forskjelligt Brug, deels oplagte efter Testators Villie, udgjør nu noget over 5000 Spd.

Allerede 1782 havde Justitsraad, Generalconducteur Hammer indsat Selskabet til Universalarving. Ved hans Død 1824 erholdt Selskabet hans Bøger og Haandskrifter, der ere indbegrebne i det Antal, Selskabets Samling havde 1808, samt hans Samling af Naturalier og Oldsager, der forholdsviis var mindre betydelig. Men ved Realisationen af hans øvrige Eiendomme fik Selskabet en Capital af 20,000 Rd. Efter Testators Bestemmelse skal $\frac{1}{3}$ af denne Capitals Renter anvendes til Trykningen af hans efterladte Manuscripter, Renterne af $\frac{1}{3}$ til at fremme indenlandske Reiser især i naturhistoriske Diemeed, og Renterne af $\frac{1}{3}$ stedse lægges til Capitalen.

Uden Uretferdighed mod Hammers Minde kan det siges, at denne Mand besad mere Kjærlighed for end Indsigt i Videnskaberne. Af denne

Uarsag ere de af ham efterladte og til Trykken bestemte Haandskrifter, der forsterstedelen ere af naturhistorisk, især botanisk Indhold, vel ikke uden relativt Værd, men derhos dog saadanne, at Selskabet, efter det Standpunkt Naturvidenskaben har hævet sig til siden Hammer døde eller ved Aarenes Døgt hindredes fra at følge Videnskabens Flugt, af Ugtelse for sin Belgjerers Minde har troet ikke at burde udgive dem som de nu ere. Resultatet af de Foranstaltninger, der ere trufne til saavidt muligt at opfylde hans Villie i dette Stykke, er endnu ikke modnede.

Smidlertid har Testamentets Bestemmelser medført, at Selskabet til Understøttelse for reisende Videnskabsmænd kun har kunnet disponere over Renterne af $\frac{1}{3}$ af Fondet, som ved Pengerevolutionen i 1813 nedsattes til noget over 14,000 Rbd. S. D. og senere igjen er vorret til henved 12,000 Spd.

Fra 1767 til 1787 havde Selskabet sine ordentlige Møder, der afholdtes eengang hver Maaned, enten hos dets Vicepræsides eller dets Secretairer. De overordentlige Møder eller Solenniteter, der fandt Sted paa Kongens, stundom ogsaa paa Arveprindsens Fødselsdag, og undertiden ved andre Leiligheder, afholdtes paa en hos den oftere nævnte Berlin laant eller leiet Sal; og dets Samlinger havde henstaaet deels hos dets Vicepræsides, deels hos dets Secretairer.

I 1787 var den latinske Skoles nye Bygning, som efter en Kgl. Resol. af 1774 opførtes for en Deel af den store Formue, som Suhms Svoger, Thomas Angell, havde testamenteret til offentlig Brug for Thronhjems Bye, bleven færdig. Her er ikke Stedet enten til at opregne Angells Fortjenester af denne Bye, hvilket desuden er oversflødig, da saamange synlige Mindesmærker derom daglig kunne minde Stædets Indvaanere; ei heller til at drøfte Retmæssigheden af det Magtsprog, hvorved Datidens Regjering aldeles udenfor Angells Bestemmelser tillod sig at disponere over hans efterladte Formue. Den tillod sig det, og Latinskolens nærvæ-

rende Bygning reiste sig. I denne Bygning fik Selskabet efter samme Kgl. Resolution sit Locale, som dog ikke forend 1805 kom i den Stand, hvori det nu er eller var indtil nogle smaae Forandringer i forrige Aar foretoges. Dog fik det strax foruden den fornødne Plads til sine daværende Samlinger den Forsamlingsaal, hvori dets Festsmoder siden ere afholdte. Her indviedes paa Kongens Fødselsdag 1787 Selskabets nye Locale ved en Solennitet, hvorunder de af den udmærkede Portraitmaler Juell malede Portraiter af Arveprinds Frederik og Kronprinds, senere Kong Frederik den 6te, som nu pryde Salen, ophængtes. Senere ere tilkomne Portraiter af Tycho Brahe, Copernicus, Generallieutenant von der Osten, Greve Thott, General Lowenorn, Tordenskjold, Berghauptmand Åscanius, Justitsraad Hammer, Rector Dase, Biskop Gunnerus og Kammerherre Suhm; Byster af Kongerne Carl den trettende, Carl Johan og Oscar, samt Thorvaldsen, og Dennes berømte Bakreliefs, Dagen og Natten. *)

Da Selskabets Samlinger vare blevne ordnede i det nye Locale overdroges det Bibliothekaren i visse Timer hver Uge at være tilstede for at forevise Samlingerne og udlaane Bøger.

Selskabets Vicepræsides i det	Stiftsprovst Hagerup 1780-1791.
hidtil omhandlede Tidrum	Biskop Schönheider 1791-1803.
vare:	Biskop Bugge fra 1803.
Biskop Gunnerus 1766-1773.	Secretairerne vare:
Stiftsprovst Jrgens 1773-1780.	Borgermester Bredal 1766-1772.

*) Carl den trettendes og Oscars Byster ere af Marmor; de ere stjærkede af Kong Carl Johan og udarbejdede af den norske Billedhugger Hans Michelsen, Selskabets Medlem.

Medens dette Ark var under Pressen, ankom hid en Marmorbuste af den ovenfor nævnte Thomas Angell.

Denne Buste er bekostet ved et Sammenstød af Indvaanere i Throndhjem. Den er efter et i den angellste Stiftelse opbevaret, oliemalet Portrait modelleret og senere i Marmor udført af samme Kunstner; og just i disse Dage er det vedtaget, at den idetmindste indtil Videre skal opbevares paa Selskabets Sal, hvor den saaledes nu er opstillet.

Præsten Wittrup 1772-1784.
 Rector Prof. Smith 1784-1786.
 Præsten Parelus 1786-1793.
 Stiftsprovst Wille 1793-1804.
 Præsten Schawland fra 1804.
 Bibliothekar:
 Berghauptmand Helgen.

Cassererere:
 Biskop Bang 1768-1774.
 Kjobmand Beyer 1774-1778.
 Generalauditeur Collin 1778-1791.
 Consul Braach 1791-1798.
 Grosserer Knudhøen 1798-1806.

Sidst i Aaret 1805 døde Arveprinds Frederik. Allerede det følgende Aar modtog hans Sen, Danmarks nuværende Konge, Præsident. I 1808 tilfagde Denne Selskabet en aarlig Gave af 150 Rdr. til Præmier, en Gave, som han 1811 forheiede til 200 Rdr. Men for at forege de til saadant Brug disponible Midler tegnede sig flere af Selskabets her i Byen boende Medlemmer hvert Aar fra 1808-1814 incl. i Festsmedet paa Kongens Fødselsdag til Bidrag, hvis samlede Beløb udgjorde 200 à 300 Rdr. aarlig. Den 27de Septbr. 1811 fik Selskabet nye Statuter. Prinds Christian Frederik vedblev fremdeles at være dets Præsæs; men istedetfor at det forhen havde været bestyret af en Vicepræsæs allene, fik det nu en Direktion bestaaende af Vicepræsæs og Formændene for de 3 Classer, den historisk-philosophiske, den æsthetisk-antiquariske og den mathematisk-physisk-oekonomiske, hvori Selskabets Medlemmer efter eget Valg inddeelt. Forovrigt beholdt Selskabet i det Væsentligste den samme Tendents og den samme dobbelte Virkefreds som forhen.

Ved Kgl. Resolution af 14de Decbr. 1811 erholdt Selskabet af Statscassen et aarligt Bidrag af 1000 Rdr. ligesom det forhen paa samme Maade til Refusion for Postporto havde faaet 50 Rdr. aarlig af Postcassen. Heraf er opstaaet det Bidrag af 528 Spd. aarlig, som Selskabet siden 1816 har faaet af Statscassen.

I 1811 blev ogsaa udarbejdet Stempler til en ny Priismedaille for Selskabet. Formedelst de kort derefter udbrudte Krigsuroligheder og Norges paafølgende Adskillelse fra Danmark, blev Medailen ei udpræget.

Kun Stemplerne dertil og et Exemplar i Sølvs bevares i Selskabets Samlinger. Den forestiller paa den ene Side Kong Frederiks Billed, paa den anden Selskabets mindre Segl: Norges Love ved Foden af en Gran med Devisen: Aemula lauri. I 1806 blev til Antiquaren og Naturforskeren Arndt af det hammerste Legats Renter udbetalt 150 Rbd. til Understøttelse paa en i naturhistorisk og antiquarisk Hensigt forehavende Reise, hvoraf dog intet Resultat af Bigtighed udkom; 1808 tryktes, som før bemærket, det store Bogcatalog; i 1815 bekostedes Trykningen af Klüvers Bondepractica. Imidlertid forogedes og Samlingerne, især Bogsamlingen, ved Gaver og Kjøb, fornemmelig paa Auktionen efter Stiftsprovst Wille for 1500 Rbd. I Aarene 1808-1815 inclusive bleve 2782 Rbd. D. G. og 796 Rbd. uddeelte til Belønning for landoeconomiske eller industrielle Foretagender.

Selskabets Vicepræsæs i dette
 Tidrum var:
 Biskop Bugge.
 Formænd for 1ste Klasse:
 Assessor Mandix til 1813.
 Præsten Støren fra 1813.
 Formænd for 2den Klasse:
 Justitiarius Rogert til 1813.
 Grosjerer Schmidt fra 1814.
 Formænd for 3die Klasse:
 Oberst Krogh til 1813.
 Grosjerer Schmidt fra 1813.

Secretairer:
 Præsten Schavland til 1807.
 Realskolelærer Paaske 1807-1813.
 Præsten Schulz 1813-1815.
 Bibliothekar:
 Berghauptmand Helzen.
 Casserer:
 Stiftamtsskriver Moe 1806-1809.
 Toldinspecteur Veganger 1809-1812.
 Bankdirecteur Petersen 1812-1814.
 Bankdirecteur Orholm fra 1814.

Jeg har med nogen Udforlighed fremstillet Selskabets Virksomhed indtil 1815, fordi jeg forudsatte, at denne turde være Fleerheden af Læsere mindre bekendt. Dets senere Virksomhed vil være velbekendt for flere af de Nulevende, der deels have deeltaget deri, deels været samtidige Vidner dertil.

Jeg skal derfor i større Korthed meddele dets senere Historie.

Da Foreningen med vort nuværende Broderrige var fuldbragt, fik Selskabet i 1815 nye Statuter. Ved dem skede kun den Forandring i det forhen Bestaaende, at Selskabet inddeeltes i 2 Classer istedetfor i 3, og at dets Direction kom til at bestaae af de 2 Classesformænd, Vicepræsæs og en Præsæs, hvorimod dets høie Patron fik Navn af Protector. Denne Stilling samtykkede vor hedengangne Carl Johan allerede som Kronprinds 1815 i at indtage. Han skjenkede Selskabet den kongelige Gave af 100 £ Sterling, og vedblev steds ved Gaver af Bøger, Medailler og de fornævnte Buxter af vore 3 sidste Konger at give Selskabet Beviser paa sin kongelige Naade.

Da han havde bestøget Thronen, modtog hans Søn, vor nærværende Konning Oscar, som Kronprinds Protectoratet, og tilsagde Selskabet et aarligt Bidrag til Premier for praktiske Foretagender; og selv efterat have bestøget sin Faders Tvillingthrone har vor nuværende Konge naadigt samtykket i at vedblive som Selskabets høie Protector og dets veldædige Contribuent.

De videnskabelige Foretagender, Selskabet senere har understøttet, ere følgende:

Allerede 1817 understøttedes med henved 200 Spd. Capitain Klüwer til en antiquarisk Reise i det nordensjeldske Norge. Efterat Resultatet deraf under Titel: „norske Mindesmærker“ vare udkomne — Texten trykt i Christiania 1823 for Selskabets Regning, Plancherne lithogropherede i Stockholm paa Hs. Majst. Kongens Bekostning — bekostede Selskabet endvidere i 1824 en Reise af samme Mand og i lige Hensigt i det Søndensjeldske. Resultatet deraf ere nogle af Tegninger ledsagede Hefter, der opbevares blandt Selskabets Haandskrifter.

I Aaret 1820 anvendte Selskabet en lignende Sum til en ved nuværende Provst Deibell i naturhistorisk, især botanisk Hensigt foretagen Reise i Finmarken. Herved erholdt det en Samling af Planter fra hiin Egn; men en beløvet Beretning om de paa Reisen gjorte Bemærkninger eller Dagttagelser, er hidtil udebleven.

I 1841 udbetaltes Candidat Lund et Stipendium af 150 Spd. for i botanisk Hensigt at bereise Nordlandene og Vestfinmarken, og det følgende Aar 200 Spd. for i lige Hensigt at bereise Ostfinmarken.

I samme Aar udbetaltes Professor Keilhau et Bidrag af 200 Spd. til i geologisk Hensigt at bereise Langfjeldene.

En af Naturen med sjeldne Gæver til Sprogforskning udrustet og ved Selvunderviisning i en forbausende Grad udviklet Bondesøn fra Søndermøer, Iver Aasen, som Selskabets nærværende Præsæs under Besøg i Bergen var gjort opmærksom paa, har fra Høsten 1842 nydt og nyder fremdeles et Stipendium af 150 Spd. aarlig, for efterhaanden at opholde sig i de Egne, hvor der i Almuedialekterne findes de fleste og bedste Levninger af Nordens, ved Forbindelsen med det germaniserede Danmark fortrængte Oldsprog, og for at udarbejde en lexicall og grammatisk Oversigt over disse Dialecter. Dette Arbejde er endnu ikke fuldført, da de foreløbige Undersøgelser endnu ikke ere tilendebragte eller have kunnet være det; men de indsendte Prøver berettiger til de bedste Forventninger. Det er at haabe, at hans Arbejde engang vil blive den Kilde, hvorfra kommende Slægter ville hente mangt et Ord, som ellers Tidens Strøm skulde have bortskyllet, mangen Gjenklang af Nordens gamle Tungemaal, og gjenindsætte det i sine gamle Rettigheder til Gjenfødsel af Norges Selvstændighed ogsaa i lingvistisk Henseende.

I Aaret 1824 tilstod Selskabet Professor Rast 200 Selvspejies for en Afhandling om det lappiske Folks og Sprogs Slægtskab med de asiatiske; og i 1831 bidrog det med 125 Spd. til Udgivelsen af hans lappiske Grammatik. Døden hindrede den lærde Sprogforsker fra at fuldende den nysnævnte Afhandling, hvis Omarbejdelse og Fuldendelse han forsætlig havde udsat indtil den lappiske Grammatik var udkommen; og Selskabet har kun det første — desværre ufuldendte Udkast til Afhandlingen.

I 1828 og 29 bidrog Selskabet med 400 Spd. til at fremme Krafts Beskrivelse over Norge. Med 600 Spd. har Selskabet bidraget til Udgivelsen af Keilhau's Gæa norvegica. Med 80 Spd. har det be-

kostet Trykningen af mit lille Skrift om Nordens Myntvæsen, med 100 Spd. Præsten Storms om den norske Kirkes Liturgie. Tidsskriftet "for norsk Personalhistorie" og „Nor“ har nydt, og det sidste samt de norske Universitets- og Skole-Annaler nyde fremdeles dets Understøttelse. Med 100 Spd. har det understøttet Præsten Sars til Udgivelsen af hans Skrift om Seedyrene, med 600 Spd. hans norske Fauna, hvis 1ste Deel ventes snart at ville udkomme.

Med 280 Spd. har Selskabet understøttet Rigsarchivar Langes norske Klosterhistorie, hvoraf 1ste Hefte er udkommet, og med et lignende Beløb Udgivelsen af en af Præsten Erlandsen redigeret nordensjeldsk Presbyterologie. Til at fremme den paatænkte Udgivelse af de gamle norske Love har Selskabet efter Opfordring fra Kirkedepartementet bidraget 1250 Spd.

Smidlertid har det bekostet Trykningen af Provst Colbans Oversættelser af Profeten Jeremias og Jobs Bog, samt Provst Arenz's biografiske Efterretninger om hans Fader, Rector Arenz og Svigersfader, Provst Nissen, en Continuationscatalog over Bogsamlingens Tilvæxt fra 1808 til 1831, og siden af aarlige Fortegnelser, der omsendes til de i Byen boende Medlemmer, samt af tre under Titel af „Selskabets Skrifter i det 19de Aarhundrede“ efterhaanden udgivne tildeels med Karter udstyrede Quartbind. Disse indeholde foruden Selskabets Statuter af 1811:

- Tillæg til og Rettelser i Bings Beskrivelse over Norge, af Grøn Bull;
- Efterretninger om Sneaasens Præstegjeld, af S. B. Brun;
- Biographiske Efterretninger om Generalconduct. Hammer, af Jorgen Mandir;
- Apotheker Tychsens Levnetsløb, af ham selv;
- Beretning om den throndhjemske Biskop Arreboes Afstættelse, af Schøning;
- Fata nidarosiana, af H. Schanke;
- Beskrivelse over Bynæssets og Akerøens Præstegjelde, af Andreas Høyem;
- Om Meelhuus Præstegjeld, af Peter S. Nissen;
- Om Dydals Ditto, af Cornelius Th. Rennau;
- Om Orkedalens Ditto, af Johan Garmann;
- Om Reformaten af 1589;

- Anonym Beskrivelse over Nummedalens Fogderie fra 1597;
 En Ditto over Fosotens og Westeraalens Ditto fra 1591;
 Beskrivelse over samme Fogderier, af E. A. Colban;
 En Theorie om parallelle Liniers Egenstaber, af F. C. H. Arens;
 Om ubestemte algebraiske Equationer, af Samme;
 Betragtninger over den første af Kants Antinomier og Ideen om Tid og Rum, af Samme;
 Beskrivelse over Saltdalens Præstegjeld, af S. C. Sommerfeldt;
 Historisk-antiquariske Bemærkninger paa en Reise i Bergens Stift, af G. P. Blom;
 Bidrag til Væren om nogle transcendente Functioner, af N. H. Abel;
 Om Kobberværksdriften i Cornwall og Wales, af Peter A. Schult;
 Om Beliggenheden af det gamle Gaulom, af N. G. A. Dahl;
 Om de nordlige norske og svenske Provindsers, især Throndhjems Stifts, Forsvar, af J. G. Meydell;
 Forhandlinger ved Præsten Schult's Død. (Taler af Biskop Sigvardt, Biskop Njerschov, Præsten Vieungh og Assessor Hornemann, Sange af Capt. Foss, Assessor Schwach og Alholm);
 Belønnet Besvarelse af Priis-spørgsmaalet: "Kan Menneskets frie Ville bevise af dets Selvbevidsthed?" af Dr. A. Schopenhauer;
 Den constitutionelle Statsform, betragtet i dens Forhold til Samfundets højere Interesser, en Tale af Rector F. M. Bugge;
 Belønnet Besvarelse af Priis-spørgsmaalet: „Hvilke ere de endnu virkende Hindringer for Jordens hensigtsmæssige Dyrkning i Norge, og hvorledes kunne disse hæves?" af Harald Bergeland.

I samme Tid ere ikke ubetydelige Summer aarligen anvendte til at forege især Bogsamlingen, der nu indeholder over 23,000 Bind og deriblandt Meget af den nyeste Litteraturs bedste Frembringelser i de fleste Videnskabsfag, men ogsaa Myntsamlingen og Naturaliesamlingen. Myntsamlingen og Mineraliesamlingen ere desuden med en Udgift af 200 Spd. blevne catalogiserede.

Med en Udgift af meer end 700 Spd. er i det sidstforløbne Aar Bibliotheklocalet udvidet, Antiquitetsamlingen bedre opstillet, den zoologiske

Samling ikke alene underkastet en kyndig Mands Revision, det Bedrøvede eller Overflødige frafåit, det Hele bedre anordnet og catalogiseret, men ogsaa Samlingen forøget med en veludstoppet og smukt opstillet Samling af norske Fugle med flere Æg og Nedar samt med en norsk Insektsamling.

I Aaret 1830 erhvervede Selskabet høieste Bedkommendes Samtykke til at anvende en Deel af det aarlige Bidrag, Protector, som før meldt, havde skjænket, til at lade præge 4 Medailler, 2 af Guld til at belønne indkomne og fyldestgjørende Besvarelser paa udsatte Priissspørgsmaal, 2 af Sølv til Uddeling som Præmie for praktiske Foretagender.

Af Guldmedaillerne er uddeelt 2 store og 4 smaae. Af de større tildeeltes den ene Dr. Schopenhauer for hans i Selskabets Skrifter optagne Afhandling om den menneskelige Friheds Forklarlighed af Menneskets Selvbevidsthed, den anden Cand. juris Harald Bergeland for hans sammesteds optagne Afhandling om de bestaaende Hindringer for Jordens hensigtsmæssige Dyrkning i Norge. Af de mindre tilkjendtes den ene Student Lund for en mindre fyldestgjørende men dog til Belønning qualificeret Besvarelse af det af Schopenhauer bedre besvarede Spørgsmaal; den anden Adjunct Bremel i Bergen for hans Besvarelse af Spørgsmaalet: Hvori bestod den Ddel, Harald Haarfager skal have berøvet og Hakon Athelstan gjengivet Nordmandene? den tredie Præsten Borresen i Sjælland for en Besvarelse af Spørgsmaalet: Hvorledes bestemmes Begrebet om Almeenophvsnings, og hvilken er dens Indflydelse paa Moralitet og Velvære? og den fjerde Professor Scheitlin i St. Gallen for Besvarelse af Spørgsmaalet: Hvilken Indflydelse har den filosofiske Speculation havt paa Naturvidenskabernes Studium? De sidstnævnte fire Afhandlinger ere, ifølge de derom gjældende Regler, ikke optagne i Selskabets Skrifter, men opbevares, som dets Eiendom, i Arkivet.

Af Solomedailleerne er for Foretagender, udførte indtil Udgangen af 1844, uddeelt 50 større og 34 mindre. Fra 1816 incl. og indtil der begyndtes med Uddeling af Medailler, som Præmie, og tildeels ogsaa senere er til Belønning for saadanne Foretagender desuden uddeelt 3,650 Spd.

I 1820 begyndte Selskabet paa at opdyrke en Deel af Dustmyren, for ved dette Exempel at opmuntre til lignende Foretagender. Men da Selskabet, efterat have anvendt 1300 Spd. paa dette Forsøg, ikke sporede noget Tegn til Esterligning deraf, og fandt, at dets Fuldendelse aldeles vilde overstige Selskabets Kræfter, opgav det samme og overdrog til den throndhjemste Afdeling af Selskabet for Norges Vel den Deel af Myren, som ved Overenskomst med Eierne af de Gaarde, hvorunder Myren ligger, var bleven Selskabets udskiftede og skyldsatte Eiendom. Smidlertid var en ikke ganske ubetydelig Deel af Myren forvandlet fra en næsten utilgængelig Sump til Eng og Agerland. Det var uden tvivl et Misgreb af Selskabets daværende Direction at indlade sig paa et Foretagende, der laae saa aldeles udenfor Selskabets statutmæssige Virksomhed. Men uagtet Frugterne deraf ere blevene saare ringe, bør man ikke miskjende den gode Hensigt hos de Mænd, der besluttede et Forsøg, hvoraf de ventede langt andre og større Følger.

De Undersøgelser, som Selskabet med en Udgift af 50 Spdlr. anstillede om hvorvidt Marmorbruddet i Nærheden af Johnsonsvandet paa Strinden kunde afgive Blokke af tilstrækkelig Størrelse til Billedhuggerbrug, bleve ei heller lønnede med Held, da den forovrigt ypperlige Marmor bryder i altfor tynde Lag. Smidlertid blev dette lille Offer bragt Haabet om at vinde et indenlandsk Stof for en af de skønne Kunster.

Selskabets Præsides i dette
Tidsrum vare:

Biskop Bugge indtil 1820, da han fra-
sagde sig Præsidiat.

Statsraad Krohg til 1823.

Præsten Schulz til 1832.

Greve, Stiftamtmand Trampe til 1833.

Asfessor Hornemann til 1838, da han
frasagde sig Functionen.

Rector Bugge fra 1838.

Dets Vicepræsides:

Præsten Schulz 1815-1829.

Asfessor Hornemann 1829-1833.

Provst L. Angell 1833-1839.

Præsten Storm fra 1839.

Formænd for 1ste Classe:

Generalmajor Bang 1815-1826.

Asfessor Hornemann 1826-1829.

Provst Angell 1829-1833.

Overlærer Frizner 1833-1838.

Proprietair Ebbe Horneman 1838-1841.

Stiftamtmand Arngen fra 1841.

Formænd for 2den Classe:

Grosserer Schmidt til 1818.

Oberst Lyng 1819-1823.

Banquedirecteur Schnitler 1823-1832.

Byfoged Lysholm 1832-1838.

Ingenieurcapitain Broch 1838-1843.

Præsten Angell fra 1843.

Secretairer:

Inspecteur Sodemann 1815-1816.

Overlærer Møller 1816-1825.

Grosserer B. Knudsen 1825-1831.

Asfessor Schwach 1831-1835.

Præsten Bodtker 1836-1839.

Adjunct Holtermann 1839-1842.

Swach fra 1842.

Bibliothekarere:

Berghauptmand Helgen til 1818.

Overlærer Frizner 1818-1825.

Organist Tellefsen fra 1825.

Cassererere:

Banquedirecteur Orholm til 1819.

Asfessor Hornemann 1819-1827.

Stiftamtsskriver Grabow 1827-1831.

Søecapt. Pohlmann Leslie 1831-1837.

Apotheker Møllerop 1837-1840.

Kjøbmand J. B. Lysholm 1840-1843.

Adjunct Dons fra 1843.

Kaste vi nu et Blik tilbage paa den meddeelte Beretning, ville vi sikkert erkjende, at Selskabet har virket jævnt og i mange Retninger.

Til Agronomiens og Industriens Lærø har det, foruden de paa Dufstmyren anvendte Penge, som Belønninger uddeelt 10,132 Rd. D. G., 796 Rbd. og 3,650 Spd., hvilke sammenlagte Beløb svare til 10 à 12 Tusinde Spdlr. i Nutidens Mynt. Hvorvidt disse Belønninger have bevir-

ket noget Fremstød i de Syssler, de vare bestemte til at opmuntre, er et andet Spørgsmaal. Det kan vel antages, at Den, der godt opdyrker sin Jord, væver mange Leier o. s. v., i Frugterne af sit Arbejde har den rette og foldestgjørende materielle Løn, og at Ingen ved Udførelsen af slige Arbejder har for Die den forholdsviis ubetydelige Løn, en Præmie kan indeholde; og Erfaring viser, at Wren ikke er den Løn, Præmieærsterne i Almindelighed beile til. Thi siden Medailler, der netop bedre end rede Penge synes at egne sig til Væresbelønning, ere blevne det almindelige Belønningsmiddel, er de Præmiesøgendes Antal mærkelig aftaget; og der gives flere Exempler paa at de, der have faaet en Medaille, have foretrukket at omstuske den mod dens ubetydelige Metalværdie for at beholde den som et hædrende Vidnesbyrd. Men Selskabet har, som anført ved sine Statuter, faaet ogsaa denne Bestemmelse; og denne grunder sig paa en gammel og overalt befulgt Mening om saadanne Belønningers Hensigtsmæssighed.

See vi hen til Selskabets vigtigste og fornemste Virksomhed, den for Videnskabeligheds Tarv, da maae vi erkjende, at det, foruden at tilveiebringe en betydelig Vogsamling, hvortil enhver dannet Mand i Byen og Omegnen har Adgang, og hvor han i de fleste Videnskabsfag kan finde vel ikke Alt men dog Meget af hvad han søger; en Naturaliesamling, der kan være Naturforskeren til Fornøielse og Nytte, samt de flere for nævnte mindre vigtige Samlinger, har med betydelige Summer virket til at understøtte videnskabelige Foretagender af forskjellige Slags, og bevirket Udgivelsen af mange Skrifter, der tildeels, saaledes som Keilhaus Gæa er, og som Sars's Fauna, Langes Klosterhistorie og Iver Nafens Sprogarbejder, forhaabentlig ville blive til Væe for Norges Litteratur, men som uden Selskabets Medvirkning neppe vilde have seet Lyset.

Saaledes tør jeg haabe at have godtgjort, at Selskabet, i Forhold til de saavel aandige som materielle Kræfter, det havde at byde over, har

viist sig ligesaa virksomt som dets sterre, i Lande, hvor Videnskabelighed blomstrer, bestaaende Sostre. Dets forhenværende Bestyrere fortjene det Bidnesbyrd, og de nærværende ville kunne medtage den Bevidsthed, at de med god Villie og efter bedste Evne have virket som Bierne i Selskabets sterre Segl, non sibi sed aliis.

